

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

1

Številka: 0650-00/12-13 iz.
Ljubljana, 11. 3. 2015

Osnutek

Z a p i s n i k

**13. izredne seje Državnega sveta Republike Slovenije,
ki je bila v torek, 10. 3. 2015**

Predsednik je pričel 13. izredno sejo Državnega sveta Republike Slovenije, ki jo je sklical na podlagi 53. člena Zakona o Državnem svetu in prvega odstavka 30. člena Poslovnika Državnega sveta Republike Slovenije.

Seja se je začela ob 19.00 in zaključila ob 20.46 uri.

Opravičili so se:

- Igor Antauer
- Peter Vrisk

Ostali odsotni:

- dr. Janvit Golob

Na sejo so bili vabljeni:

- dr. Anja Kopač Mrak, ministrica za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (k 1. točki dnevnega reda),
- dr. Matej T. Vatovec, poslanec Državnega zbora (k 1. točki dnevnega reda).

Seje so se udeležili:

- dr. Anja Kopač Mrak, ministrica za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (k 1. točki),
- mag. Ružica Boškić, generalna direktorica Direktorata za družino, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (k 1. točki),
- Mojca Faganel, kabinet ministrice za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (k 1. točki),
- dr. Matej T. Vatovec, poslanec Državnega zbora (k 1. točki dnevnega reda).

* * *

O sklicu izredne seje sem obvestil predsednika Državnega zbora Republike Slovenije dr. Milana Brgleza in predsednika Vlade Republike Slovenije dr. Mira Cerarja.

* * *

S sklicem 9. 3. 2015 so državne svetnice in svetniki prejeli dnevni red, ki je bil naslednji:

1. Predlog odločilnega veta na Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR-D), EPA 257-VII

1. točka dnevnega reda:

- **Predlog odločilnega veta na Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR-D), EPA 257-VII**

Državni zbor je zakon sprejel na 5. redni seji 3. 3. 2015 in so ga državne svetnice in svetniki prejeli naslednji dan po elektronski pošti in s sklicem izredne seje.

Predlog odločilnega veta, ki ga je predlagala Interesna skupina lokalnih interesov, so državne svetnice in svetniki prejeli po elektronski pošti s sklicem izredne seje.

Predlog odločilnega veta je obravnavala Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide. Poročilo komisije so prejeli po elektronski pošti 10. 3. 2015 in na klop. Prav tako so po elektronski pošti 10. 3. 2015 in na klop prejeli predlog zahteve Državnega sveta, da Državni zbor pred razglasitvijo zakona o njem ponovno odloča.

Predlog odločilnega veta je predstavil Mirko Kozelj.

Predlog zakona je predstavil dr. Matej T. Vatovec, poslanec Državnega zbora.

Ministrica za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti dr. Anja Kopač Mrak je imela besedo.

Poročevalec Komisije za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide mag. Peter Požun, je pojasnil stališče komisije.

Razpravljali so: mag. Darija Kuzmanič Korva, Bojan Kontič, mag. Darija Kuzmanič Korva, dr. Zoran Božič, mag. Peter Požun, Mirko Kozelj, Branimir Štrukelj, Branko Šumenjak in Bojan Kekec.

Dodatno obrazložitev je podala ministrica za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti dr. Anja Kopač Mrak.

Dodatno obrazložitev je podal tudi dr. Matej T. Vatovec, poslanec Državnega zbora.

Predstavniki predlagateljev odločilnega veta Mirko Kozelj je podal dodatno obrazložitev.

Predsednik je dal na glasovanje predlog zahteve Državnega sveta:

Državni svet Republike Slovenije je na 13. izredni seji 10. 3. 2015, ob obravnavi Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR-D), ki ga je Državni zbor sprejel na 5. redni seji 3. 3. 2015, na podlagi tretje alineje prvega odstavka 97. člena Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/2000, 24/03, 69/04, 68/06 in 47/2013), sprejel

ZAHTEVO,

da Državni zbor Republike Slovenije ponovno odloča o Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR-D).

Obrazložitev:

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (v nadaljevanju: ZZZDR-D), EPA 257-VII, je Državni zbor sprejel na 5. seji 3. marca 2015 po skrajšanem postopku z argumentom, da gre za spremembe in dopolnitve zakona zaradi odločbe Ustavnega sodišča.

Glavna in edina vsebinska sprememba Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (v nadaljevanju: ZZZDR) je redefinicija zakonske zveze (vse ostale so prilagoditev tej spremembi), ki ima številne pravne in družbene posledice, ki jih predlagatelj zakona in zakonodajalec nista predvidela. Posledice se ne nanašajo samo na partnerja, ki skleneta zakonsko zvezo, ampak tudi na ostale družinske člane, širše in ožje družine (otroke, stare starše, itd...).

Prvi odstavek 3. člena veljavnega ZZZDR se glasi:

»(1) Zakonska zveza je z zakonom urejena življenjska skupnost moža in žene.«

Po sprejemu ZZZDR-D se sedaj prvi odstavek 3. člena glasi:

»(1) Zakonska zveza je z zakonom urejena življenjska skupnost dveh oseb.«

Poleg tega ZZZDR-D kot zunajzakonsko skupnost določa tudi skupnost dveh oseb istega spola in jima pripisuje pravne posledice zakonske skupnosti.

Predlagana sprememba pomeni izbris uradne zakonske definicije moža in žene. Po dosedanji ureditvi je bila edina zakonska definicija opredelitve pojma moža in žene ravno v tem členu. Mož in žena sta osebi, ki skleneta zakonsko zvezo pod pogoji, ki jih sicer določa zakon (polnoletnost, različna spola, vzajemno spoštovanje, itd...). Nikjer v slovenski zakonodaji po sprejemu ZZZDR-D ni več zakonske definicije termina moža in termina žene, na katere se nanašajo tudi druga zakonska upravičenja, pravice in dolžnosti (ne samo v ZZZDR, ampak tudi drugje). Pojmovanje moža in žene, ki se v slovarju slovenskega knjižnega jezika (še) ni spremenila, ne more biti merodajna za pravno obravnavo tega pojma, saj bi potemtakem lahko Slovar slovenskega knjižnega jezika namesto zakonske ureditve definiral termine, ki se uporabljajo v zakonih in predpisoval tem pojmom pravne posledice. Namen te spremembe, ki zanika večstoletno tradicijo zakonske zveze v slovenskem kulturnem prostoru, je omogočiti istospolnim parom, da živijo v isti skupnosti kot mož in žena – s tem, da se možu in ženi odvzame uradno identiteto v tej skupnosti – ter posvojitev otrok v istospolne skupnosti, ne glede na posledice, ki jih bo to imelo za otroke oziroma državi naložiti obveznost, da omogoči istospolnim parom oploditev z biomedicinsko pomočjo (in ne samo neplodnim zakoncem) ali pravico (in ne samo možnost) zahtevati nadomestno materinstvo, saj se s to spremembo istospolnim parom v zakonski zvezi priznava namen zasnovanja družine (2. odstavek 3. člena ZZZDR o zasnovanju družine se še vedno nanaša na vse zakonske zveze). Vsekakor je treba istospolnim parom zagotoviti še dodatne socialne pravice, vendar takšna sprejeta ureditev pomeni poseg oziroma redefinicijo zakonske zveze in prinaša tudi druge posledice, ki s pravicami istospolnih parov nimajo nič skupnega.

Zakonodajalec je ZZZDR-D sprejel po skrajšanem postopku, saj je potrdil navedbe predlagatelja, da je skrajšani postopek potreben za odpravo protiučustavnosti na področju človekovih pravic in temeljnih svoboščin ugotovljenih z odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-425/06 z dne 2. julija 2009. Ta argument je navadna manipulacija slovenske javnosti, saj je

Ustavno sodišče že v tretji točki določilo, da se do odprave ugotovljene neskladnosti za dedovanje uporabljajo enaka pravila kot veljajo za dedovanje med zakoncema. Protiustavnosti na področju človekovih pravic torej več ni in se režim izenačitve že uporablja, kljub temu, da je Ustavno sodišče naložilo, da se v tem delu spremeni tudi Zakon o registraciji istospolne partnerske skupnosti (v nadaljevanju: ZRIPS), ki pa je bil leta 2009 dvakrat zavržen. Ker je Ustavno sodišče že samo uredilo pravice iz dedovanja, ne moremo govoriti o razlogu protiustavnega stanja, temveč zgolj o realizaciji odprave neskladja, ki z zagotavljanjem izvrševanja človekovih pravic nima nič skupnega – to je uredilo že Ustavno sodišče samo. Poleg tega Ustavno sodišče ni razveljavilo celotnega ZRIPS, kar bi lahko storilo v skladu s 30. členom Zakona o Ustavnem sodišču, v kolikor bi menilo, da je različna obravnava istospolnih zvez in zakonske zveze dejansko protiustavna in v nasprotju s 14. členom Ustave, ki prepoveduje diskriminacijo. Sprejet ZZZDR-D torej ne pomeni izenačitev pravic istospolnih zvez z zakonsko zvezo, ampak izenačitev celotnega družbenega statusa zakonske zveze z istospolnimi zvezami.

Posledica zlorabe in nezakonnosti skrajšanega postopka v Državnem zboru je bila v tem, da se o ZZZDR-D ni mogla opraviti splošna obravnava zakona, niti se ni izvedla javna predstavitev mnenj, zakon pa je bil sprejet v izredno kratkem času. S tem se ni moglo kvalitetno soočiti vseh argumentov in pridobiti vseh stališč v zvezi z redefinicijo zakonske zveze in posledicami za tiste otroke, katerim bo sedaj država sistemsko onemogočila, da bi odraščali v okolju moškega in ženske, ki po številnih raziskavah predstavlja najbolj optimalno okolje za razvoj otroka.

Poleg tega so volivke in volivci na referendumu 25. marca 2012 zavrnilo Družinski zakonik ravno zaradi takšnih rešitev, ki jih prinaša ZZZDR-D, pri čemer so bile rešitve v Družinskem zakoniku bistveno bolj kompromisne in niso posegale v definicijo zakonske zveze in niso črtale zakonskega termina moža in žene. Sprejem takšnih rešitev z ZZZDR-D predstavlja jasno nasprotovanje volji volivk in volivcev na referendumu, ne samo tistim, ki so glasovali proti uveljavitvi Družinskega zakonika, temveč tudi tistim, ki so glasovali »za« iz razloga, ker Družinski zakonik ni posegal v zakonsko zvezo moža in žene in iz razloga, ker so verjeli, da Družinski zakonik ne omogoča posvojitve otrok v istospolne zveze (čeprav temu ni bilo tako).

Nekatere ključne rešitve v ZZZDR-D so povsem neustrezne. Komisija Državnega sveta za socialno varnost, delo, zdravstvo in invalide je sicer na 30. seji 5. februarja 2015 podprla Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, vendar pa je iz obrazložitve komisije razvidno, da ni zaznala oziroma ni upoštevala nekaterih dilem, na katere se je opozorilo v zakonodajnem postopku.

ZZZDR-D je neustrezen predvsem iz naslednjih razlogov:

- I. Redefinicija zakonske zveze in prikrite pravne posledice
- II. Neustrezna in neustavna ureditev posvojitve z vidika otrokove koristi
- III. Diskriminacija pri posvojitvah
- IV. Sistemska diskriminacija zunajzakonske zveze
- V. Podlaga za spremembo učnih programov z vidika prilagoditve definiciji zakonske zveze

I. Redefinicija zakonske zveze in prikrite pravne posledice.

1. Zakonska zveza z vidika človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

Ne glede na dejstvo, da bi glede na mednarodne primerjave kazalo istospolnim partnerskim skupnostim omogočiti še nekatere socialne pravice, je argument, da je izenačenje zakonske zveze z istospolno skupnostjo oziroma zvezo tudi človekova pravice, netočen oziroma namerno napačno predstavljen s strani predlagateljev ZZZDR-D.

Splošna deklaracija o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah se pojma zakonske zveze dotika v prvem odstavku 16. člena, kjer je določeno, da imajo polnoletni moški in ženske brez kakršnihkoli omejitev glede na osebne okoliščine pravico skleniti zakonsko zvezo in ustanoviti družino. Gre torej za kumulativno izpolnitev pogojev, saj je med zakonsko zvezo veznik in, ne pa ali, enako velja za odnos med moškim in žensko. Iz navedenega je jasno, da je zakonska zveza po pojmovanju Splošne deklaracije o človekovih pravicah samo skupnost moškega in ženske. Enako določa tudi Evropska konvencija o človekovih pravicah v 12. členu, ki ureja pravico do poroke: »Moški in ženske, zreli za zakon, imajo pravico skleniti zakonsko zvezo in ustanoviti družino v skladu z domačimi zakoni, ki urejajo uveljavljanje te pravice.«. Evropsko sodišče za človekove pravice je večkrat odločilo, da sklenitev zakonske zveze med dvema osebama istega spola nikakor ni človekova pravica. To je nazadnje storilo v primeru Schalk in Kopf proti Avstriji (pritožba št. 30141/04), kjer je v 63. in 108. točki odločitve jasno ponovilo – kot v primerih do tedaj, da sklenitev zakonske zveze ni človekova pravica dveh oseb istega spola.

Ustavno sodišče je v odločbi št. U-I- 425/06 z dne 2. julija 2009 v 12. točki obrazložitve jasno zapisalo: »Registrirana partnerska skupnost je razmerje, ki je po vsebini podobno zakonski zvezi ali zunajzakonski skupnosti.« in v 13. točki obrazložitve: »Glede na vse te, v bistvenem enake dejanske in pravne podlage življenjskih skupnosti – tako registrirane istospolne skupnosti kot skupnosti med žensko in moškim, se pokaže, da razlikovanje v ureditvi dedovanja ne temelji na neki stvarni, neosebni razlikovalni okoliščini, temveč na spolni usmerjenosti.«. Ustavno sodišče je torej jasno zapisalo, da je partnerska skupnost podobna zakonski zvezi ali zunajzakonski skupnosti, ne pa enaka. Partnerska skupnost mora biti izenačena s pravicami iz zakonske skupnosti le v tistih delih, kjer gre v bistvenem enake dejanske in pravne podlage življenjskih skupnosti (npr. dedovanje) in ne v vseh delih. Nikakor pa ne more biti človekova pravica, da lahko zakonsko zvezo skleneta dve osebi istega spola, saj bi v tem primeru Ustavno sodišče v skladu s 30. členom Zakona o ustavnem sodišču (načelo koneksitete) razveljavilo v celotni ZRIPS, ki ureja drugačno skupnost za dve osebi istega spola.

Predlagatelji ZZZDR-D in zakonodajalec, ki je ta zakon sprejel, so se sklicevali na to, da gre pri redefiniciji zakonske zveze za spoštovanje človekovih pravic. Čeprav je iz mednarodne in domače prakse na področju človekovih pravic mogoče razbrati, da temu ni tako, je mogoče zaključiti, da je bila redefinicija zakonske zveze narejena brez kakršnegakoli stvarno utemeljenega razloga – torej brez ustrezne obrazložitve. Pravice, ki naj bi pripadale istospolnim parom, bi se tako lahko uredile v okviru partnerske zveze in ne z redefinicijo zakonske zveze. S tega vidika je bilo kršeno načelo pravne države po 2. členu Ustave, ki vsebuje tudi test sorazmernosti, in sicer, da bi bilo mogoče pravice istospolnih skupnosti urediti na drugačen način in ne z ukinjanjem zakonskih terminov moža in žene ali prepisovanju lastnosti zakonski zvezi, ki jih v slovenskem kulturnem prostoru ni nikoli imela.

2. Redefinicija zakonske zveze.

Redefinicija zakonske zveze je črtanje zakonskega termina oziroma definicije termina za moža in ženo. Pravno gledano ni več nikjer v slovenskem pravnem redu opredeljeno, kaj termin mož ali žena sploh pomenita. Do sedaj sta bili to osebi, ki sta sklenili zakonsko zvezo. Od sprejeta ZZZDR-D pa je ta opredelitev moža in žene izbrisana. Navedeno pomeni, da je Državni zbor pri redefiniciji družine in črtanja pravnega termina moža in žene spregledal nekatere pravne posledice in zavestno izbrisal zakonsko podlago, da bi se v družbenem življenju termin moža in žene uporabljal v pomenu kot ga poznamo danes.

Iz slovenske zgodovine in običajev izhaja, da je po običajih države v tem kulturnem prostoru zakonska zveza skupnost moža in žene. V zakonskih zvezah in družinah se je ohranjal slovenski jezik, slovensko izročilo in slovenska družina je tista, ki je kot naravna in temeljna celica družbe ohranila slovenstvo skozi stoletja pod različnimi oblastniki vse do osamosvojitve. Zakonska zveza oziroma poroka moškega in ženske z otrokom, kot jo

poznamo danes, je obstajala neodvisno od vplivov religije ali drugih kultur na širšem civilizacijskem območju. Družina se manifestira v zakonski zvezi in zunajzakonski skupnosti, v vsakem primeru pa mora kot naravna in temeljna celica družbe (kot jo opredeljuje Splošna deklaracija o človekovih pravicah) imeti v zakonodaji posebno mesto zaradi svoje prokreativne funkcije v družbi in ne more biti izenačena s katerokoli skupnostjo odrasle osebe (in otroka). Z izenačitvijo z ostalimi skupnostmi zakonska zveza ali zunajzakonska skupnost moškega in ženske, ki je po naravnih zakonih edina zmožna prokreativne funkcije v družbi, ne more biti pozitivno diskriminirana, kar je pa nujno za uspešno družinsko politiko, in tudi legitimno, saj je naloga prokreacije družbe vedno v domeni moškega in ženske v skupnosti, ki mora zaradi otroka in tudi zaradi njunega prokreativnega namena (ustvariti družino) uživati posebno varstvo države.

Zakonska zveza in zunajzakonska skupnost uživata posebno varstvo države le zaradi tega, ker predstavlja najboljše okolje za rojstvo in vzgojo otrok. To okolje je v idealnem smislu pojmovano kot naravno okolje biološkega očeta in matere, zasnovano po načelu trajne (stabilne) zveze, za katero je značilna »obojestranska čustvena navezanost, vzajemno spoštovanje, razumevanje, zaupanje in medsebojna pomoč«. V življenju je pogosto mnogo težav pri oblikovanju idealnega okolja, zato je naloga države, da ustvarja primerne družbene razmere za tako okolje. V interesu države je, da znotraj družine vladajo za otroka primerne in stabilne razmere (brez nasilja, zlorab, poniževanj, itd.) in da celo, ko pride do ločitve, ohrani otrok stike z obema staršema, kar zahteva tudi Evropska konvencija o otrokovih pravicah.

Da bi bila družina kar najbolj primerno okolje za otroka, se tudi pričakuje, da sta (biološka ali posvojiteljska) starša moški in ženska. Tudi otrok je spolno bitje, je deček ali deklica, in od okolja, primerne za njegov psihični (in spolni, oziroma identitetni) razvoj, se pričakuje, da ga sestavljata moški in ženska (v zakonski ali zunajzakonski skupnosti). Nova definicija zakonske zveze spreminja definicijo družine, jo razširja tudi na istospolno partnersko skupnostjo in ji odvzema razsežnost spolne bipolarnosti, s tem pa vrednoto naravnega oziroma najbolj primerne okolja za rojstvo in vzgojo otrok. Nesprejemljivo je, da zakon zakonsko zvezo in zunajzakonsko skupnost, ki naj bi uživala posebno varstvo države, s tem vrednostno osiromaši za enega njenih bistvenih in konstitutivnih elementov, to je spolno bipolarnost.

Splošna deklaracija o človekovih pravicah in Evropska konvencija o človekovih pravicah povsem jasno in izrecno postavljata zakonsko zvezo (in z njo izenačeno zunajzakonsko skupnost) med moškim in žensko kot pogoj za ustanovitev družine in ustanovitev družine tudi kot njen namen. Zakonska zveza kot nosilka pomena ustanovitve družine je tako povsod opredeljena kot osnovna in prokreativna celica družbe, ki mora uživati posebno varstvo in mora biti s tem namenom drugače definirana in obravnavna od ostalih življenjskih skupnosti. S tem, ko se ji takšno vlogo v družbi odvzame in se ji ne more zagotoviti posebnega pomena, varstva in obravnave, se jo razvrednoti v običajno življenjsko skupnost dveh odraslih oseb.

3. Širše pravne posledice redefinicije.

V postopku sprejemanja ZZZDR-D Državni zbor ni predvidel, kakšne posledice bo redefinicija družine imela na finančnem, družbenem in socialnem področju, zato je že iz tega razloga sprejem ZZZDR-D povsem neustrezen. Še manj je predvidel, kakšne posledice po imelo črtanje edine zakonske definicije termina moža in žene, ki se uporablja v veljavnih zakonih.

Z ukinitvijo definicije moža je neuporabna tudi določba 86. člena ZZZDR, ki določa pravno domnevo očetovstva: »Za očeta otroka, rojenega v zakonski zvezi ali v dobi tristo dni po prenehanju zakonske zveze, velja mož otrokove matere.«.

Glede na to, da mož po ZZZDR-D ni več določen kot tisti, ki je v zakonski skupnosti z ženo, je termin mož zakonsko nedoločen in se kot tak v zakonu ne more uporabljati z vidika nosilca pravic, dolžnosti in upravičenj. To pomeni, da »mož« po 86. členu veljavnem ZZZDR ni več definiran kot nekdo, ki je z otrokovo materjo sklenil zakonsko zvezo oziroma »mož« sploh ni več določno zakonsko opredeljen. Ne ve se več, kdo je tisti, ki šteje za očeta otroka, ki je rojen v »neki« zakonski zvezi matere otroka ali v dobi tristo dni po prenehanju zakonske zveze. S črtanjem definicije termina »mož« se tudi ne more uporabljati domneva očetovstva, ki je namenjena varovanju očetovstva in predvsem zaščiti otroka.

Enaka pravna praznina nastane glede uporabe termina »mož« in »žena« tudi pri tožbah na ugotovitev očetovstva po 96. členu ZZZDR: »(1) Mož lahko izpodbija očetovstvo otroka, ki ga je rodila njegova žena v zakonski zvezi ali pred pretekom tristo dni od prenehanja zakonske zveze, če misli, da ni njegov oče.«.

Zakonska zveza v zgoraj citiranih členih se ne more smatrati kot zakonska zveza med (istima) možem in ženo, saj se termina mož in žena več ne uporabljata za partnerja v zakonski zvezi.

S tem, ko se zakonska skupnost na podlagi kriterija osebne okoliščine določi za dve osebi - ne glede na spol, se ustvari pravni položaj zakonske zveze, ki pomeni njeno razvrednotenje in nepotrebnost.

Nesporno je spolna usmerjenost oziroma naklonjenost osebi istega spola osebna okoliščina, na podlagi katere ne sme biti nihče diskriminiran. Prav tako je osebna okoliščina tudi naklonjenost hkrati več osebam istega ali različnega spola. To pomeni, da so pri opredelitvi sestave zakonske zveze na podlagi osebne okoliščine diskriminirani tisti, ki bi želeli živeti v poligamni zakonski zvezi ali zunajzakonski skupnosti, saj medsebojno čutijo naklonjenost hkrati do več oseb istega ali različnega spola. Osebna okoliščina je tudi, da oseba ni naklonjena oziroma ne misli živeti z nobenim drugim. V tej svoji osebni okoliščini po logiki sprememb Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih tudi samska oseba ne sme biti diskriminirana in mora imeti vse pravice, ki izhajajo iz zakonske skupnosti dvema zakoncema.

Dosledno uveljavljanje argumentov za redefinicije zakonske zveze na podlagi »osebne okoliščine« torej pripelje do situacije, ko se bo z ustavnega vidika lahko utemeljeno zahtevalo, da bo zakonska zveza pravno priznana skupnost ene ali več oseb oziroma kot taka sploh ne bo potrebna, saj bo zakonska zveza oziroma zunajzakonska skupnost lahko vsaka skupnost. To pa pomeni njeno popolno razvrednotenje in nepotrebnost in s tem popolno dolgoročno odpravo posebne zveze, ki jo država ščiti za zasnovanje družine.

II. Neustrezna in neustavna ureditev posvojitve z vidika otrokove koristi.

Sprememba in dopolnitev Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih pomeni, da imata dve osebi istega spola v zakonski zvezi tudi pravico do posvojitve (138. člen ZZZDR). Ne držijo torej argumenti tistih, ki pravijo, da s to spremembo istospolna partnerja ne bosta pridobila pravice do posvojitve kot zakonca, ampak »se bosta samo postavila v vrsto za posvojitev otroka«. Ravno slednje pomeni pravica do posvojitve, saj centri za socialno delo ne bodo mogli razlikovati med zakonsko zvezo oseb istega spola in zakonsko zvezo oseb različnega spola, ki otrokom nudi boljše pogoje za razvoj.

Vsak rojeni otrok ima očeta in mamo. To je neizpodbitno dejstvo, ki ga ne more nihče zanikati. Prav tako ne more nihče zanikati, da je za otrokov razvoj optimalna skupnost dveh oseb različnega spola, da je otrok pri odraščanju in vzgoji deležen tako moškega kot ženskega lika, saj sta ravno moški in ženski princip tisti, ki jih bo otrok srečeval in bil z njimi v interakciji skozi celotno življenje, saj je družba sestavljena tako iz moških kot iz žensk. Predvsem pa otrok potrebuje stabilno družinsko okolje, ki ga po sedaj izvedenih študijah

lahko v večji meri zagotovita moški in ženska. Nihče ne trdi, da dva moška ne moreta biti dobra očeta, ampak da nihče od njiju ne more biti dobra mati in obratno. Vendar pa lahko otrok zaradi takšnih ali drugačnih razlogov odrašča brez enega od staršev. Prav je, da se stori vse, da se tem otrokom olajša prikrajšanje, ki so ga utrpeli ob izgubi ali odhodu enega ali celo obeh roditeljev. Narobe pa je, če tega otrokovega položaja ne razumemo kot prikrajšanje, ampak kot povsem sprejemljivo okoliščino za že rojene otroke in za rodove prihodnjih otrok.

ZZZDR-D ne bo nobenemu otroku vrnil enega starša ali obeh staršev, temveč bo na sistemski ravni uredil, da so lahko otroci posvojeni v skupnost dveh oseb istega spola, tudi tam, kjer bi bil lahko posvojen ali rojen v skupnost moškega in ženske.

ZZZDR-D določa svoboščino istospolnim parom v zakonski zvezi, da lahko skupaj odločajo o rojstvu otrok. Ko je enkrat ta svoboščina del pozitivnega prava, je ustvarjena pravna podlaga za nadaljnjo spremembo predpisov, ki ta področja podrobneje urejajo. Upravičencev ni več mogoče diskriminirati na podlagi spola (do sedaj je ta svoboščina veljala samo za zakonce) in bi tudi veljala za vse enako pri bodočem spreminjanju predpisov, ki urejajo to področje, čeprav sam ZZZDR tega neposredno ne ureja, razen pri določitvi te svoboščine. Svoboščina je opredeljena v 45. členu ZZZDR, tako da zakonca svobodno odločata o rojstvu otrok in se nanaša na oba zakonca skupaj. Upoštevač dejstvo, da otrok za spočetje potrebuje moškega in žensko ter dejstvo, da ZZZDR-D na raven svoboščine prinaša določilo, da lahko dva istospolna partnerja skupaj odločata o rojstvu otrok, bo to mogoče izvesti samo z dovolitvijo nadomestnega materinstva (posledično tudi razmah trgovanja z otroki) in umetne oploditve istospolnim parom. V istospolnih skupnostih (enaki pogoji bodo morali veljati za vse skupnosti) bodo tako s sistemskimi zakonodajnimi ureditvami odraščali otroci brez enega izmed roditeljev in z vidika zakona ne bodo smeli zvedeti, kdo je njihova biološka mati ali biološki oče.

Ustava v 3. odstavku 53. člena določa, da država varuje družino, materinstvo, očetovstvo, otroke in mladino ter ustvarja za to varstvo potrebne razmere. Materinstvo in očetovstvo nista le razmerji starša do otroka, temveč tudi razmerje otroka do očeta in matere. Vsak otrok ima upravičeno pričakovanje, da mu bo država omogočala, da je deležen tako materinskega razmerja kot tudi očetovskega razmerja, torej dveh razmerji, ki mu nudita optimalen razvoj. Kot napisano zgoraj, nekateri otroci izgubijo enega od staršev, vendar gre tukaj za objektivne ali subjektivne razloge med starši. Povsem nekaj drugega pa je, da država sistemsko omogoča posvojitvev otrok na način, da otrok ne bo mogel pri svojem odraščanju biti deležen materinskega kot očetovskega odnosa.

Povsem napačno je izhodišče predlagatelja in podpornikov ZZZDR-D, da je diskriminacija pri izvrševanju človekovih pravic na podlagi osebne okoliščine, če se istospolnim parom ne dovoli posvojitve otroka. Posvojitve ni človekova pravica, saj objekt človekove pravice ne more biti človek – v tem primeru otrok, ki je sam nosilec človekove pravice, in sicer, da bo posvojen v skupnost, ki jo je izgubil, torej v skupnost, ki mu nudi razmerje očetovstva in materinstva kot je to določeno s 53. členom Ustave. Ker posvojitve ni človekova pravica odraslega, odrasli tudi ne more biti diskriminiran v tej človekovi pravici.

III. Diskriminacija pri posvojitvah

ZZZDR-D omogoča posvojitvev otroka pri istospolnih parih in s tem širi nabor upravičencev do posvojitve. Pri tej širitvi pa ne omogoča posvojitve vnukinj in vnukov starim staršem, če so te otroci izgubili svoje starše. To še vedno izrecno prepoveduje v 136. členu: »Posvojiti ni mogoče sorodnika v ravni vrsti in tudi ne brata ali sestre.«.

Takšna širitev možnosti za posvojitve je neustrezna, saj so ravno stari starši tisti, ki bi morali imeti prednost pri posvojitvah v primeru, da otrok izgubi starše. Po spremembah Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih bosta torej neznana istospolna partnerja imela

možnost posvojitve otroka, ki je izgubil starše, otrokovi stari starši pa ne. In to kljub temu, da bi v primeru posvojitve starih staršev lahko bratje in sestre ostali skupaj, v primeru posvojitve s strani neznanih oseb pa bi bili verjetno ločeni.

IV. Sistemska diskriminacija zunajzakonske zveze.

Zunajzakonska zveza je danes najpogostejša oblika življenjske skupnosti med žensko in moškim, predvsem med mladimi pari. Število teh skupnosti je v porastu, saj se pari iz različnih razlogov ne odločajo za sklenitev zakonske zveze, kar je njihova svobodna odločitev in mora biti kot takšna tudi spoštovana v sprejeti zakonodaji pri določanju pravic, ki jima pripadajo.

ZZZDR-D ne upošteva te življenjske realnosti in zunajzakonskim partnerjem ne priznava enakih pravic kot jih priznava istospolnim partnerjem v sklenjeni zakonski zvezi, čeprav je slednja skupnost bistveno manj številčna. Za primerjavo: leta 2011 je bilo v Sloveniji po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije 61.307 zunajzakonskih skupnosti in le 54 sklenjenih partnerskih skupnosti do leta 2011.

Zunajzakonska skupnost, ko govorimo o številčni skupnosti dveh oseb različnega spola, je v pravicah izenačena z zakonsko skupnostjo samo v primeru, če vsak področni zakon to posebej določa. Skupnost dveh oseb, ki skleneta zakonsko zvezo, pa ima avtomatično vse pravice zakonske zveze.

Zunajzakonska skupnost je torej skupnost, ki ji ZZZRS-D ne prinaša avtomatične izenačitve pravic z zakonsko skupnostjo v obsegu kot to določa za istospolno zakonsko zvezo. Gre torej za sistemska diskriminacija v primerjavi z bistveno manj številčno zakonsko zvezo dveh istospolnih oseb. Ne samo, da zunajzakonska partnerja nimata enakega obsega pravic kot istospolna partnerja, temveč sta v vseh življenjskih situacijah, ki jih noben zakon ne more vnaprej predvideti, pred državnimi organi ali kje drugje drugače obravnavana. Enaka obravnava je le takrat, ko to zakon posebej določi.

V. Podlaga za spremembo učnih programov z vidika prilagoditvi redefiniciji zakonske zveze

ZZZDR-D vprašanja o izobraževanju ne ureja sam po sebi, ker to ni vsebina zakona. Spremembe učnih programov se pripravljajo v okviru predpisov, ki urejajo šolsko izobraževanje, vendar morajo kot dano dejstvo upoštevati sprejeto ali na referendumu potrjeno zakonodajo, če se dotikajo vprašanja s področja zakonodaje.

* * *

Za poročevalca na seji Državnega zbora je bil določen državni svetnik Mirko Kozelj.

Predlagana zahteva NI BILA SPREJETA (37 državnih svetnic in svetnikov je prijavilo prisotnost, 14 jih je glasovalo za, 23 pa jih je bilo proti).

- - -

Predsednik je zaključil 13. izredno sejo Državnega sveta Republike Slovenije in se državnim svetnicam in svetnikom ter vabljenim zahvalil za razpravo in sodelovanje.

Marjan Maučec, mag. posl. ved
sekretar

Mitja Bervar
predsednik